

Projekt badań profilaktycznych z zakresu zdrowia jamy ustnej, skierowany do dzieci uczęszczających w roku szkolnym 2010/2011 do klas I i VI szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Śrem

Opracowanie:

dr Przemysław Bury

Centrum Stomatologii Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu

WYKONAWCA BADAŃ

Centrum Stomatologii Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, ul. Bukowska 70 – Poradnia Stomatologii Dzieci i Młodzieży.

Kierownik Poradni: prof. dr hab. med. Maria Borysewicz-Lewicka.

ZAŁOŻENIA I UZASADNIENIE

Podstawowym problemem zdrowia jamy ustnej jest próchnica zębów. To choroba społeczna, szeroko rozpowszechniona w populacji wieku rozwojowego - dotyczy ponad 80% dzieci w wieku szkolnym. Jej uwarunkowania są wieloczynnikowe. W Polsce, jako jednym z nielicznych krajów Europy, nie udało się jak dotąd znacząco zmodyfikować zachowań zdrowotnych dotyczących higieny jamy ustnej i pozostałych czynników ryzyka próchnicy zębów, a poprzez to obniżyć wysoką zapadalność na tę chorobę. W 6 roku życia zaledwie 13% dzieci posiada uzębienie wolne od próchnicy. Średnio u 20% dzieci stwierdza się próchnicę w stadium początkowym, w którym rozwój choroby można powstrzymać, a nawet odwrócić proces chorobowy poprzez działania profilaktyczne. Dokładna sytuacja epidemiologiczna w tym zakresie w Gminie Śrem nie jest znana. Aktualnie dysponujemy jedynie informacjami pochodzącymi z monitoringu zdrowia prowadzonego przez Ministerstwo Zdrowia dla kraju i województw, z których wynika, że w Wielkopolsce stan zdrowia jamy ustnej dzieci jest nieco lepszy w porównaniu ze średnią krajową.

Występowanie choroby próchnicowej i innych zaburzeń w obrębie narządu żucia wpływa na funkcjonowanie całego organizmu. Przedwczesna utrata uzębienia mlecznego u dzieci powoduje wzrost ryzyka nieprawidłowego rozwoju kości szczęki i powstawania różnego typu

wad zgryzu. Zęby z próchnicą uznawane są za istotne, potencjalne źródło infekcji dla całego organizmu.

Zły stan zdrowia jamy ustnej jest przede wszystkim konsekwencją istotnych zaniedbań w dzieciństwie: niskiego poziomu wiedzy nt zdrowia jamy ustnej wśród dzieci i ich opiekunów (rodziców) oraz niedoceniaenia znaczenia edukacji zdrowotnej przez system oświaty szkolnej. W odniesieniu do powyższego krajowe oraz międzynarodowe organizacje zajmujące się zdrowiem jamy ustnej: PTS (Polskie Towarzystwo Stomatologiczne), FDI (World Dental Federation), IAPD (International Association of Pediatric Dentistry), IADR (International Association of Dental Research) oraz WHO (World Health Organization) sformułowały wspólnie strategiczne cele zdrowotne, które winny być osiągnięte w skali globalnej do 2020 roku. Celem nadrzędnym jest: promocja zdrowia i zmniejszenie wpływu chorób jamy ustnej na ogólny stan zdrowia i rozwój dziecka. Jego osiągnięcie winno nastąpić poprzez rozwój wczesnej diagnostyki, zapobieganie oraz skuteczne leczenie chorób zębów, w szczególności próchnicy, u dzieci i młodzieży. Cele te są wspierane także przez Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015 (cel operacyjny 11 zakłada „intensyfikację zapobiegania próchnicy u dzieci i młodzieży”).

Projekt badań profilaktycznych, skierowany do dzieci uczęszczających w roku szkolnym 2010/2011 do klas I i VI szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Śrem jest w pełni zgodny ze stanowiskami i referencjami określonymi przez w/w organizacje i gremia ekspertów, i poprzez to wpisuje się w sekwencję działań profilaktycznych realizowanych na poziomie podstawowym – lokalnym, zgodnie z preferowanym w promocji zdrowia tzw. podejściem siedliskowym. Organizacja Projektu zakłada jednodniową interwencję medyczną, polegającą na badaniu stanu zdrowia jamy ustnej wraz z instruktążem, a następnie przedstawieniu wyników badania diagnostycznego rodzicom/opiekunom dziecka, wraz zaleceniami dotyczącymi dalszego postępowania profilaktyczno-leczniczego.

POPULACJA OBJĘTA BADANIEM

Projektem objęci zostaną uczniowie klas I i VI szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Śrem; do Projektu zostanie zaproszonych około 800 dzieci.

CELE

1. rozpoznanie potrzeb profilaktycznych i leczniczych w zakresie zdrowia jamy ustnej w badanej populacji.

Uzasadnienie: Gmina Śrem nie posiada aktualnych i zagregowanych danych epidemiologicznych na temat zdrowia jamy ustnej wśród dzieci, mieszkańców gminy; uzyskanie takich informacji jest niezbędne w celu dokonania oceny sytuacji i zaplanowania kolejnych, ukierunkowanych działań profilaktyki i promocji zdrowia w tym zakresie.

2. dokonanie indywidualnej kwalifikacji do szczególnej opieki stomatologicznej.

Uzasadnienie: choroby jamy ustnej (w tym próchnica zębów) wpływają na ogólny stan zdrowia i rozwój człowieka; w wyniku badania każdy uczestnik otrzyma informację zwrotną, jeżeli zostanie rozpoznana konieczność specjalistycznego leczenia stomatologicznego (ortodontycznego, chirurgicznego, zachowawczego), co po podjęciu leczenia zmniejszy częstość występowania patologii narządu żucia.

3. poprawa wiedzy o zdrowiu - przeprowadzenie indywidualnego instruktażu higieny jamy ustnej.

Uzasadnienie: duża część problemów zdrowia jamy ustnej jest bezpośrednim efektem zaniedbań higienicznych; po przeprowadzeniu badania klinicznego każdy z uczniów zostanie poinstruowany na temat prawidłowego sposobu dbania o higienę jamy ustnej.

4. poprawa dostępu dzieci i młodzieży do świadczeń stomatologicznych.

Uzasadnienie: dzieci biorące udział w projekcie mogą podjąć i kontynuować leczenie stomatologiczne w Centrum Stomatologii UM w Poznaniu – jednostce o najwyższym poziomie referencyjnym w zakresie leczenia stomatologicznego w regionie, nieodpłatnie - w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

PLAN WYKONANIA

Projekt będzie realizowany zgodnie z poniższymi etapami:

1. uzyskanie zgody rodziców/opiekunów dzieci na udział w Projekcie;
2. przeprowadzenie badań w Centrum Stomatologii UM w Poznaniu, wg ustalonego harmonogramu przyjęć;
3. sporządzenia i przekazania pisemnej informacji zwrotnej dla rodziców o stanie zdrowia jamy ustnej z zaleceniami dalszego postępowania;
4. przygotowanie pisemnego raportu z wyników przeprowadzonych badań, wraz z zaleceniami co do sposobu organizowania profilaktycznej opieki stomatologicznej nad populacją wieku rozwojowego Gminy Śrem.

EFEKTY PROJEKTU

W wyniku realizacji Projektu określone zostaną faktyczne potrzeby zdrowotne w zakresie zdrowia jamy ustnej wśród dzieci objętych badaniem oraz zalecenia - rekomendacje działań służących jego poprawie. Wykonawca badań deklaruje w stosunku do dzieci z rozpoznanymi w toku realizacji Projektu zaburzeniami w obrębie narządu żucia możliwość późniejszej kompleksowej opieki i leczenia stomatologicznego, wykonywanego na terenie Centrum Stomatologii UM, finansowanego ze środków NFZ (do wyczerpania wartości kontraktu w danym okresie rozliczeniowym). Należy się spodziewać, że w efekcie podjętych działań nastąpi ogólne obniżenie kosztów opieki stomatologicznej i potrzeby leczenia zębów u dzieci w wieku szkolnym. Tym samym winno również nastąpić zmniejszenie liczby godzin i dni nauki szkolnej opuszczonej przez dzieci z powodu bólu zęba lub nagłej wizyty u lekarza dentystry.

Efektom Projektu będzie również kształtowanie postaw prozdrowotnych i rozwijanie właściwych nawyków higienicznych u uczniów (instruktaż indywidualny). W szczególności efektem realizacji Projektu będzie określenie potrzeb w zakresie:

- profilaktyki stomatologicznej
- leczenia zachowawczego zębów (choroby próchnicowej)
- leczenia chirurgicznego w obrębie szczęk
- leczenia ortodontycznego.

Dokonana zostanie kwalifikacja do szczególnej opieki stomatologicznej oraz nastąpi przekazanie rodzicom/opiekunom informacji o aktualnym stanie zdrowia stomatologicznego dziecka wraz z zaleceniami.

LITARATURA REFERENCYJNA:

1. Borysewicz-Lewicki, M. i in. (red., 1998). *Aspekty profilaktyki próchnicy zębów u dzieci i młodzieży w aglomeracjach miejskich*. Poznań: Wyd. Miejskie.
2. Hobdel, M. i in. (2003). Global goals for oral health 2020. *International Dental Journal*, 53, 285-288.
3. Global Oral Health Data Bank (2004). Geneva: WHO.
4. Kwan, S. i in. (2005). Health-promoting schools: an opportunity for oral health promotion. *Bulletin of the World Health Organization*, 83, 677-685.
5. Bury, P. (2009). *Edukacja i zdrowie*. Gniezno: Wyd. GWSHiM.